

طرح درس

۱. عنوان درس: باستان‌شناسی پهنه‌های فرهنگی ایران در دوران اسلامی

۲. شماره درس:

۳. تعریف

پهنه‌های فرهنگی به مکان‌هایی اطلاق می‌شود که در گذشته و در دوره‌های مختلف انسان‌ها در آنجا زندگی کرده و در مسیر زندگی تغییراتی در آن مکان‌ها ایجاد شده که امروزه با دانش باستان‌شناسی پهنه‌ها می‌توان رابطه‌ی تاثیر و تاجر انسان و محیط زندگی او را باز شناسی نمود. این روابط نه تنها فرهنگی اند بلکه تاثیرات زندگی فرهنگی انسان در محیط را میتوان از نوع تغییرات مکانیکی، فیزیک، شیمیایی و محیط زیستی نیز طبقه بندی نمود. با ظهور اسلام، پهنه‌های فرهنگی از نظر بهره‌برداری اقتصادی، اجتماعی و سیاسی دستخوش تغییراتی آرام و تدریجی گردید که تاثیر بر زیست بوم و محیط انکار ناپذیر است. این تغییرات در نوع کشت، تدفین و بناهای یادمانی و موارد مشابه دیگر قابل واکاوی است.

۴. منابع

- ابراهیم‌زاده، عیسی و میرنجف موسوی، ۱۳۹۵، اصول و مبانی آمایش سرزمین. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت).
- اسمعیلی جلودار، محمد اسماعیل (۱۳۹۱). چشم‌انداز باستان‌شناختی ساحل شرقی باتلاق گاوخونی. نامورنامه: مقاله‌هایی در پاسداشت یاد مسعود آذرنوش (ص. ۲۰۷-۱۸۹). تهران: ایران‌نگار.
- درویش‌زاده، علی (۱۳۸۳). زمین‌شناسی ایران (چینه‌شناسی، تکتونیک، دگرگونی و ماگماتیسم)، تهران: انتشارات امیر کبیر.
- رامشت، محمد حسین و سیف، عبدالله (۱۳۸۳). کاربرد تصاویر *ETM* لندست و تکنیک *G.I.S* در بررسی قلمروهای دیرینه پلائیای گاوخونی. مجله جغرافیا و توسعه، شماره ۴، (ص ۱۷۱ تا ۱۹۰).
- فاگان، برایان (۱۳۸۵)، سرآغاز: درآمدی بر باستان‌شناسی (اصول، مبانی و روش‌ها)، ترجمه غلامعلی شاملو، تهران: سمت.
- کلینسلی، دانیل (۱۳۸۱)، کویرهای ایران و خصوصیات ژئومورفولوژیکی و پالئوکلیماتولوژی آن، ترجمه عباس پاشایی، تهران: انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.
- McPhillips, S. and Paul D. Wwordworth. 2016. *Landscapes of the Islamic World. Archaeology, History and Ethnography. University of Pennsylvania Press.*
- Branch, N., Canti, M., Clark, P., and Turney, C. (2005). *Environmental Archaeology: Theoretical and Practical. London: Hodder Arnold.*
- Lei, C. (2008). *Progress in Environmental Evolvment and Environmental Archaeology Study in the Yangtze Delta (China). Geo-spatial Information Science, Vol. 11., No.3., pp.228-234.*
- Dincauze, D. F. (2008). *Environmental Archaeology: Principles and Practice. New York: Cambridge University Press.*
- Driver, J. (2001). *Environmental Archaeology Is Not Human Palaeoecology. In U. Albarella, Environmental Archaeology: Meaning and Purpose (pp. 43-55). Canada: Kluwer Academic Publishers.*
- Jones, D. M. (2011). *Environmental Archaeology. English Heritage.*
- Guangsheng, Z., Cheng, Z., Jihuai, W., Guangyao, Z., Chunmei, M., Chaogui, Z., et al. (2010). *Environmental archaeology on Longshan Culture (4500-4000 aBP) at Yuhuicun Site in Bengbu, Anhui Province. Journal of Geographical Sciences, Vol. 20, No. 3, pp. 455-468.*
- Mithen, S. J. (1999). *Mesolithic Archaeology, Environmental Archaeology and Human Paleoeology. Quaternary Proceedings, No. 7., pp. 477-483.*

- J. Reitz, E., A. Newsom, L., and J. Scudder, S. (1997). *Case Studies in Environmental Archaeology. Geoarchaeology: An International Journal*, Vol. 12, No. 7, pp. 795–815
- J. Reitz, E., A. Newsom, L., J. Scudder, S., and C. Scarry, M. (2008). *Introduction to Environmental Archaeology*. New York: Springer.
- Antrop, M. (2005) *From holistic landscape Synthesis to transdisciplinary landscape management*, in Tress B., Tress G. And Opdam, P. (eds.), *from landscape research to landscape planning: aspects of integration, education and application*, Wageningen: UR Frontis Series, no. 12, pp. 27-50
- Gould, P. G. and Burtenshaw, P. (2014) *Archaeology and Economic Development*. *Public Archaeology*, 13:1-9.
- Wilkinson, T. J. (2003) *Archaeological Landscapes of the Near East*. The Arizona Board of Regents: The University of Arizona Press.
- Niknami K.A., et al., 2009, *Spatial Pattern of Archaeological Site Distribution on the Eastern Shores of Lake Urmia, Northwestern Iran*, *Archeologia e Calcolatori* 20: 261-276.
- Lee, J. and Wong, D.W.S., 2003, *Statistical Analysis with Arch View GIS*. Willy, New York.
- Lock, G. and Harris, T. 2006, *Enhancing predictive archaeological modeling: integrating location, landscape, and culture*, In: Mark W. Mehrer and Konnie L. Wescott (eds.), *GIS and Archaeological Site Location Modeling*, London, Taylor and Francis pp.41-62.
- Whitley, T.G. 2006, *Predictive modeling in a homogeneous environment: an example from the Charleston Naval weapons Station, South Carolina*, In: Mark W. Mehrer and Konnie L. Wescott (eds.), *GIS and Archaeological Site Location Modeling*, London, Taylor and Francis pp. 335-394.
- Conolly, J. and M. Lake, 2006, *Geographical Information System in Archaeology*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Mortensen, P., 1979, *The Hulailan survey: a note on the relationship between aims and method*. *Akten des VII Internationalen Kongresses für Iranische Kunst und Archäologie, München 1976 (Archäologische Mitteilungen aus Iran Suppl. 6): 3–8*. Berlin.
- Bar- Yosef, O., 1993, *Site formation processes from Levantine viewpoint*, in Paul Goldberg, David T. Nash Michael D. Petraglia (eds.), *Formation Processes in Archaeological Context. Monographs in World Archeology*. 2, Prehistory Press, Pp: 13 – 32.

۵. اهداف

هدف از این درس آشنایی با چگونگی تاثیر انسان بر محیط و شناخت و محاسبه درجه تاثیر انواع تغییرات و در نهایت درک رابطه متقابل انسان و محیط در دوران اسلامی است.

۶. تعهدات دانشجو

مشارکت در بحث کلاس، ارائه پروژه در کلاس، انجام تحقیق

۷. پیش نیازها*

۸. شیوه محاسبه نمره

فعالیت‌های کلاسی – امتحان کتبی – پروژه تحقیق

محمد اسماعیل اسمعیلی جلودار

استاد درس

تقویم آموزشی درس باستان‌شناسی پهنه‌های فرهنگی ایران در دوران اسلامی

عنوان بحث	هفته / جلسه
باستان‌شناسی دوره اسلامی، تعریف، اهمیت، چالش‌ها	اول
آشنایی با مبانی نظری رویکرد باستان‌شناسی پهنه‌ها	دوم
آشنایی با مفهوم مکان و توزیع فضایی مکان‌های باستان‌شناختی در پهنه‌ها	سوم
نحوه بازشناسی و شناخت چگونگی سازمان یافتن محوطه‌ها در یک گستره جغرافیایی (نمونه موردی یک حوزه جغرافیایی)	چهارم
باستان‌شناسی محیطی و ارتباط آن با پهنه‌های فرهنگی در دوران اسلامی	پنجم
درک و تفسیر پراکنش فضائی محوطه‌های باستان‌شناختی اسلامی در چشم‌اندازهای باستان‌شناختی	ششم
بازشناسی پهنه‌های فرهنگی دوران اسلامی در منابع مکتوب	هفتم
بازشناسی پهنه‌های فرهنگی دوران اسلامی در منابع مکتوب	هشتم
تحلیل الگوهای استقراری دوران اسلامی در بررسی‌های باستان‌شناختی	نهم
بحث و استدلال مباحث طرح شده پهنه‌های فرهنگی	دهم
نظریه مکان مرکزی و کاربرد آن در بررسی باستان‌شناسی	یازدهم
تعیین اندازه و سلسه مراتب مکان‌های باستانی بر اساس بررسی‌های باستان‌شناسی	دوازدهم
تفسیر الگوهای استقراری بر اساس مکان‌گزینی استقرارهای دوران اسلامی	سیزدهم
تحلیل نقشه‌های جی‌آی‌اس از توزیع مکانی آثار در روی پهنه‌ها	چهاردهم
ادامه مبحث <i>G.I.S</i>	پانزدهم
پرسش و پاسخ و رفع اشکال	شانزدهم